

Prima pagină > Legislație și jurisprudență > Legislația națională

Legislația națională

Portugalia

Această pagină vă oferă informații despre sistemul juridic din Portugalia.

1 Instrumente sau izvoare de drept care instituie norme de drept

Următoarele sunt considerate în mod tradițional izvoare de drept în Portugalia:

legi constituționale - care cuprind însăși Constituția Portugaliei, diverse legi constituționale și legi de modificare a Constituției;

„normele și principiile de drept internațional general sau comun”, „normele stabilite în acorduri internaționale ratificate sau aprobate corespunzător”, „norme emise de organismele competente ale organizațiilor internaționale la care Portugalia este parte [...], cu condiția să se prevadă astfel în tratatele de înființare respective” și „dispozițiile tratatelor care reglementează Uniunea Europeană și normele emise de instituțiile acesteia în exercitarea responsabilităților ce le revin” – articolul 8 din Constituție;

legi ordinare, care includ legi adoptate de Adunarea Republicii, decrete-lege emise de guvern și decrete legislative regionale adoptate de adunările legislative ale regiunilor autonome Azore și Madeira;

instrumente echivalente legilor, precum acte de aprobare a convențiilor, tratatelor sau acordurilor internaționale, decizii general obligatorii ale Curții Constituționale prin care se declară neconstituționalitatea sau ilegalitatea unor măsuri, contracte colective de muncă și alte instrumente colective ce reglementează relațiile de muncă;

regulamente sau instrumente legislative cu un statut inferior legilor, al căror scop este să completeze legile și să ofere un nivel suplimentar de detalii în vederea aplicării sau punerii în aplicare a acestora. Sunt incluse aici decrete de punere în aplicare, regulamente, decrete, decrete regionale de punere în aplicare, decizii, norme, ordine ministeriale de punere în aplicare, ordine executive, regulamente ale poliției emise de guvernatorii civili, precum și ordine și regulamente municipale.

2 Alte izvoare de drept

Părerile diferă în ceea ce privește admisibilitatea și importanța altor izvoare din afara sferei puterii politice a statului pentru crearea de legi scrise, în funcție de modul în care sunt privite izvoarele: ca mijloc de instituire a normelor de drept, ca mijloc de publicare a unor astfel de norme sau ambele. Uneori se face distincția între izvoarele directe și cele indirecte, evitându-se astfel unele dintre dificultățile determinate de diferențele de abordare.

În general, următoarele sunt considerate posibile izvoare de drept:

cutuma, cu alte cuvinte adoptarea repetată și uzuală a unei anumite conduite considerate în general obligatorie. Aceasta poate fi privită ca izvor de drept numai în anumite domenii. Normele instituite în acest mod se regăsesc, de exemplu, în domeniul dreptului internațional public (de exemplu, principiul imunității de jurisdicție a statelor străine), al dreptului internațional privat și al dreptului administrativ;

jurisprudența, adică setul de principii care reies în urma hotărârilor și deciziilor pronunțate de instanțe; în unele cercuri, aceasta nu este considerată un izvor autentic de drept, ci prezintă importanță numai în măsura în care dezvăluie sensul dispozițiilor juridice, prin oferirea de soluții la problemele de interpretare, soluții care pot fi urmate în alte cazuri, în funcție de greutatea argumentelor logice și tehnice pe care se bazează. Unii autori includ în această categorie nu numai hotărârile instanțelor în cauze specifice, ci și hotărârile judecătorești cu forță de lege (decizii general obligatorii ale Curții Constituționale) deoarece, din punctul lor de vedere, toate acestea sunt instrumente care, de fapt, instituie legi general aplicabile;

echitatea, prin care instanțele sunt împuternicite să formuleze norme de drept corespunzătoare trăsăturilor specifice ale cauzelor individuale aflate în analiză, bazându-se pe principiile generale ale justiției și pe conștiința etică a judecătorului. „Instanțele pot decide pe baza principiului echității numai atunci când: (a) există o dispoziție juridică prin care se permite acest lucru; (b) există un acord între părți și recursul la o instanță superioară este posibil; (c) părțile au convenit în prealabil să se bazeze pe echitate” – articolul 4 din Codul civil;

uzanța, cu alte cuvinte, practici sociale repetate care nu sunt considerate obligatorii, dar care sunt privite ca fiind importante în contextul actelor juridice, în special în formalizarea raporturilor juridice, îndeosebi în domeniul comerțului. Uzanța poate fi luată în considerare de instanțe dacă legea prevede astfel și dacă nu este „contrară principiilor bunei credințe” – articolul 3 din Codul civil. Prin urmare, normele de drept nu pot fi instituite independent prin uzanță și mulți nu consideră uzanța ca izvor autentic de drept;

doctrina, sau opiniile juriștilor, nu ar trebui privită ca izvor autentic de drept, deși joacă un rol important în dezvoltarea științifică și tehnică a cunoștințelor de drept și are repercusiuni importante asupra rezultatului final al activității celor responsabili de interpretarea și aplicarea normelor de drept.

3 Ierarhia izvoarelor de drept

Atunci când se face trimitere la ierarhia legilor, se vizează de fapt statutul relativ al diferitelor instrumente, cu alte cuvinte, poziția acestora pe o scară ordonată.

În acest sens, unii argumentează că o ierarhie nu poate fi stabilită decât prin metoda creației. Conform acestei opinii, ierarhia nu se bazează pe statutul relativ al normelor de drept, ci este stabilită doar de izvoarele care le-au dat naștere acestora.

Indiferent de opinia adoptată, se poate întocmi o ordine a precedentelor.

Ordinea ierarhică a diferitelor izvoare enumerate în secțiunea 1 este următoarea:

Constituția și legile constituționale;

normele și principiile de drept internațional general sau comun și acordurile internaționale [respectiv toate instrumentele la care se face referire în secțiunea 1, litera (b)];

legile și decretele-lege;

decretele legislative regionale;

instrumentele cu un efect echivalent legilor;

regulamentele.

4 Procedurile de punere în vigoare a normelor internaționale în Portugalia

Instrumentele legislative internaționale sunt transpuse în dreptul portughez în conformitate cu următoarele principii prevăzute în articolul 8 din Constituția portugheză:

„normele și principiile de drept internațional general sau comun fac parte integrantă din legislația portugheză”;

„normele stipulate în acorduri internaționale ratificate sau aprobate corespunzător intră în vigoare în legislația națională portugheză după publicarea oficială și rămân în vigoare atât timp cât sunt obligatorii pentru statul portughez la nivel internațional”;

„normele emise de organismele competente ale organizațiilor internaționale din care Portugalia face parte intră în vigoare direct în legislația națională portugheză, cu condiția ca acest aspect să se precizeze în tratatele de instituire respective”;

„dispozițiile tratatelor care reglementează Uniunea Europeană și normele emise de instituțiile acestora în exercitarea responsabilităților ce le revin se aplică în dreptul național portughez în conformitate cu dreptul Uniunii și cu respectarea principiilor fundamentale ale unui stat de democratic bazat pe statul de drept.”

5 Diversele autorități abilitate să adopte norme de drept

Autoritățile abilitate să adopte norme de drept sunt Adunarea Republicii, guvernul, guvernele regionale și adunările legislative din Azore și Madeira, autoritățile locale și anumite autorități administrative.

6 Procesul de adoptare a acestor norme de drept

Adoptarea normelor variază în funcție de procedurile specifice pe care fiecare organism responsabil de adoptarea acestora trebuie să le respecte. Diferitele tipuri de instrumente legislative sunt, așadar, generate prin procese diferite. Două dintre procedurile formale cele mai importante de adoptare a normelor de drept sunt descrise în continuare.

Procedura cea mai complexă, care presupune implicarea Adunării Republicii, cuprinde următoarele etape:

inițiativa legislativă: „competența de a iniția legi le revine membrilor, grupurilor parlamentare și guvernului și, de asemenea, sub rezerva termenilor și condițiilor prevăzute de lege, grupurilor de electori înregistrați. Competența de a iniția legi referitoare la regiunile autonome îi revine adunării legislative regionale respective.” [articolul 167 alineatul (1) din Constituție];

admiterea inițială, publicarea, înregistrarea, atribuirea unui număr și evaluarea: această etapă presupune analizarea admisibilității proiectului de lege, publicarea textului în Monitorul Oficial al Adunării Republicii, procesarea administrativă și, în cele din urmă, evaluarea conținutului;

dezbateră și aprobarea: această etapă presupune organizarea unei dezbateri cu privire la subiecte generale, a unei alte dezbateri cu privire la aspecte specifice, votarea proiectului de lege, în integralitatea sa, votarea aspectelor specifice și votul final general. Proiectul de lege poate fi promulgat prin majoritate simplă, prin majoritate absolută sau prin majoritate calificată.

Controlul exercitat de președintele republicii în termenul legal, după care președintele poate fie să promulge textul propus, fie să își exercite dreptul de veto.

În acest al doilea caz, măsura este dezbătută din nou de către Adunarea Republicii. Dacă votul se confirmă sau dacă se aduc modificări, textul este retransmis președintelui în vederea promulgării, care trebuie să se efectueze într-un termen prestabilit. Președintele republicii este responsabil de „promulgarea legilor, a decretelor-lege și a decretelor de reglementare, dispunând publicarea acestora și semnând rezoluții ale Adunării Republicii prin care se aprobă acordurile internaționale și alte decrete guvernamentale.” [articolul 134 litera (b) din Constituție]

publicarea: după promulgarea textului, președintele dispune publicarea noii legi în Monitorul Oficial al Republicii Portugheze.

Procedura prin care guvernul adoptă legi cuprinde următoarele etape principale:

inițiativa legislativă: proiectul de lege este prezentat de biroul ministrului vizat;

ancheta: în această etapă, ministrul care propune proiectul de lege trebuie să solicite avize, iar organismele prevăzute de Constituție și de lege trebuie consultate;

evaluarea preliminară și detaliată: după aprobarea inițială, propunerile sunt analizate și evaluate;

aprobarea: deși nu este necesar ca anumite tipuri de legi să fie aprobate de Consiliul de Miniștri, acesta este, de obicei, organismul competent să aprobe proiectul de lege;

controlul: „în termen de 40 de zile de la primirea oricărui decret guvernamental în vederea adoptării, [...] președintele republicii fie promulgă decretul, fie își exercită dreptul de veto. În acest din urmă caz, președintele informează în scris guvernul cu privire la motivele sale.” [articolul 136 alineatul (4) din Constituție];

publicarea textului final în Monitorul Oficial al Republicii Portugheze.

7 Procedurile de punere în vigoare a normelor naționale

„Legile devin obligatorii numai după publicarea lor în Monitorul Oficial.” „După publicare, acestea intră în vigoare la expirarea perioadei prevăzute în legile respective sau, dacă nu se prevede o astfel de perioadă, după termenul prevăzut în legile speciale” (articolul 5 din Codul civil).

Articolul 2 din Legea nr. 74/98 din 11 noiembrie 1998, în formularea sa actuală, prevede următoarele:

„1. Instrumentele legislative și alte acte de natură generală intră în vigoare la data prevăzută în acestea; în niciun caz nu intră în vigoare la data publicării.”

„2. Dacă nu se stabilește niciun termen, actele la care se face trimitere la alineatul (1) intră în vigoare pe întregul teritoriu portughez și în străinătate în a cincea zi de la publicare.”

„4. Perioada la care se face trimitere la alineatul (2) începe din ziua imediat următoare publicării pe site-ul internet gestionat de *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA*.”

8 Mijloace de soluționare a posibilelor conflicte între diferitele norme de drept

Cel mai important rol în această privință îi revine Curții Constituționale, care trebuie să ateste neconstituționalitatea oricăror norme ce contravin Constituției portugheze sau principiilor consacrate în aceasta.

Când analizează diverse cauze ce le sunt prezentate, instanțele nu pot aplica dispoziții care contravin Constituției sau principiilor ce derivă din aceasta.

În cadrul procesului de interpretare desfășurat în vederea evaluării faptelor supuse analizei, instanțele trebuie să soluționeze orice conflict apărut între diferitele norme de drept, ținând cont în orice moment de ierarhia izvoarelor prezentată mai sus. Astfel, acestea trebuie să ia în considerare sistemul, ca întreg unificat, fără a recunoaște discrepanțe sau inconsecvențe, în special de natură logică sau semantică, punând în balanță circumstanțele care stau la baza adoptării normelor și a condițiilor specifice predominante în momentul desfășurării procedurilor. Acest proces impune întotdeauna o minimă corespondență a termenilor, chiar și imperfect exprimați, cu abordarea legislației și presupunând că legiuitorul a optat pentru „cele mai judicioase” soluții și că a putut „să își exprime intențiile în termeni corespunzători” (articolul 9 din Codul civil).

În ceea ce privește conflictele dintre normele de drept internațional privat, vă rugăm să consultați fișa informativă privind „Dreptul aplicabil”.

Baze de date juridice

Digesto este baza de date juridică oficială a Portugaliei și cuprinde Monitorul Oficial (*Diário da República*).

Digesto — sistem integrat de informații juridice

Digesto a fost înființat prin Rezoluția Consiliului de Miniștri nr. 48/92 din 31 decembrie 1992 și cuprinde:

actele legislative publicate în prima și a doua serie a Monitorului Oficial.

informații juridice gratuite, integrate, detaliate și actualizate, mai exact:

perioada de valabilitate, data de intrare în vigoare și observații referitoare la acte publicate în prima serie a Monitorului Oficial începând din 5 octombrie 1910 și diverse documente din deceniile anterioare, precum și acte din a doua serie a Monitorului Oficial procesat de PCMLEX (baza de date centrală a sistemului Digesto);

toate informațiile relevante, cum ar fi dispoziții de abilitare, regulamente, legislații de punere în aplicare, amendamente propuse și puse în aplicare, dreptul comunitar aplicabil, orientări administrative emise de Direcția Generală Buget, jurisprudență și instrumente colective de reglementare a relațiilor de muncă; accesul la alte trei baze de date: LEGAÇOR – baza de date legislativă a regiunii Azore, REGTRAB – baza de date specifică pentru regulamentele din domeniul muncii și DGO-DOUT – bază de date specifică ce cuprinde circularele și avizele emise de Direcția Generală Buget.

accesul, prin interoperabilitatea cu bazele de date juridice ale Ministerului Justiției, ale Biroului Procurorului General (PGR) și ale Parlamentului portughez (prin baza sa de date, AP – *Atividade Parlamentar*), la jurisprudența creată de instanțele principale, la avizele PGR și la toate lucrările pregătitoare cu privire la legi de la începutul procesului legislativ până la publicare.

Monitorul Oficial Electronic (*Diário da República Eletrónico* – DRE)

Potrivit Decretului-lege nr. 83/2016 din 16 decembrie 2016, Monitorul Oficial este un serviciu public care oferă acces gratuit și universal, publicat exclusiv online. Acest serviciu public este furnizat de *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), care publică Monitorul Oficial pe site-ul său web. Utilizatorii dispun de acces gratuit, universal și pot consulta, tipări, îndosaria și căuta conținutul actelor legislative publicate în prima și a doua serie a Monitorului Oficial, în format electronic.

Serviciul furnizat de Monitorul Oficial electronic trebuie să includă:

textul juridic al actelor care necesită publicarea în Monitorul Oficial, în conformitate cu Constituția și cu legea, mai exact cu Legea nr. 74/98 din 11 noiembrie 1998, modificată și republicată prin Legea nr. 43/2014 din 11 iulie 2014.

un instrument pentru consultarea actualizată a textului consolidat al legislației relevante (textul consolidat nu are valoare juridică);

un instrument pentru traducerea termenilor juridici;

un instrument pentru căutarea cu cuvinte-cheie a actelor care necesită publicarea în Monitorul Oficial;

informații juridice prelucrate și sistematizate în mod corespunzător;

interconectarea cu bazele de date sectoriale care furnizează informații juridice suplimentare, mai exact jurisprudența, dreptul comunitar, orientări administrative și doctrina;

trimiterea gratuită pe conturile de e-mail ale utilizatorilor înregistrați a cuprinsurilor primei și celei de a doua serii a Monitorului Oficial.

Linkuri utile:

[Monitorul Oficial - Portugalia](#)

Ultima actualizare: 07/04/2024

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.